

Kodukeskkool

*Toimetajad: Julius Grüntal, Ernst Peterson,
Gustav Puu.*

*Toimetuse liikmed: Dr. O. Bekman, R. Gutman,
E. Kimmel, mag. phil. M. Meiusi, V. Orav, V. Peet,
Emma Peterson, H. Pezold, P. Sepp, E. Susi,
R. Stümper, H. Tehver, P. Viires ja A. Õunapuu.*

I. klass

15. õppenädal

Eesti Hariduse Sõprade Seltsi väljaanne

Tallinnas, Kinga 8-1

1933

1. Emakeel.

Keeleõpetus. Nüüd katsume saada ülevaate raskematest momentidest üksikute käänete juures kõikides käändkondades.

Ains. osastav. Millal on tema lõpul *d*? millal — *t*? Kuidas liitub see *t* neljandas ja kuidas seitsmendas käändkonnas *-l*, *-n*, *-r* ja *-s* sõnades? Kuidas neid sõnu ära tunda astmevahelduse järgi?

Kontrollige ennast § 93 ja 94 põhjal. Lugege läbi ka § 95 ja öelge, millal tarvitame pikemaid vorme *ühte*, *kahte*, *mõnda* ja millal *üht*, *kaht*, *mõnd*?

Ains. sisseütlev. Õppige § 96 ära, milline tähenduslik vahe on *-sse* lõpulise ja teise *sisseütleva* vahel, kui neid on kaks.

Mitm. omastav. Millise käändega on tal sugulust? Milline vahekord on neil üksikuis käändkondades? (§ 97).

Mitmuse osastav. Millistel puhkudel *peab* olema lõpul *-sid*? Millistel puhkudel on *-sid* lõpu valimine *soovitavam*? Millal on lõpul *-id*? Millistel puhkudel on mitm. osast. lõputa? Milline lõppvokaal on lõputa mitm. osast. *-u*-tüvedes? *-i*-tüvedes? *-e*-tüvedes? Millised esinevad *-a*-tüvedes? Millal on *-a*-tüvedes *-u*? Millal on *-i*? Millal *-e*? Millised erandid

tulevad siin ette? Millistes käändkondades tuleb -i-asemele -e- -id ees? Kontrolliks § 98, 99 ja 100.

i- mitmus. Milline astmevahelduslik vahekord on -i-mitm. ja ains. omastava vahel? Kuidas kasustatakse -i-mitm. moodustamisel mitm. osastavat? Millistel sõnadel puudub -i-mitm. üldse? Millistel puhkudel saaks moodustada -i-mitm., kuid ei maksa tarvitada? Millal võiks tarvitada ja millal oleks soovitav -i-mitmus -d-mitm. asemel? Kontrolliks § 101 ja 102.

Pidage meeles (§ 103), millistel sõnadel on veel teinegi -i-mitm. sisseütlev.

Lugege § 104, kuidas moodustatakse *vii-siütlevat* käänet.

Selgitage § 105. tabeli põhjal, millised käänded mitme sõna kooskäänamisel ei saa käändelõppu peale viimase. Millises arvus esinevad lõputa jäänud sõnad?

Täitke harjutused nr. 28, 29 ja 30.

Võti harjutusele nr. 26: komme VII, näli VI 1, III, V, II, I 1, IV, V, VI, III, VII, VI 2, mai I 2, VI 1, II, V, IV, VI 1, IV, II, V preesens V, VII, VI, IV, reede IV, II, V, I, V, V, IV, VII, ämber IV, VII, IV, III, IV, I 1, I 1, IV, Kreeka III, V, IV, II, VI, 1, VI 2, IV, III.

Harjutus nr. 27: *om.* tahtliku, *os.* tahtlikku, *mitm. om.* tahtlikkude; *siss.* lumme; *os.* tungalt, *mitm. om.* tungalde; *os.* toobrit, *m. om.* toobrite; *m. om.* puhaste e. puhtate; *m. os.* tulipäisi; *m. os.* praesid; *m. om.* vinalde; *m. os.* viltusi; *m. os.* kablisid; *m. os.* rahvusi; *m. os.* välteid; *om.* joobnu, *os.* joobnut, *m. os.* joobnuid (kui ta üksikult esineb; kui esineb aga *-nud* või *-tud* lõpuline vorm *nimisõna kõrval*, siis jääb ta muutmata); *m. os.* põletikuseid; Lovelace'i; kälikseid; *os.* tehnikumi; *siss.* tehnikumi; *os.* läänt, *siss.* läände, *m. om.* läante, *m. os.* lääsi; tinaraskusi; lendureid; *os.* kett, *siss.* kette, *m. om.* kete, *m. os.* kesi; *os.* mannert, *m. om.* mannerde; *m. os.* samojeede (kahekordne *-ee-* kõigis käändeis); *os.* varet, *m. om.* varemete; *m. os.* kõrgusi; sooseid; *m. os.* markiisid (=krahvi ja hertsogi vaheline aadlik); *om.* teemandi, *os.* teemanti, *m. os.* teemante; *m. os.* departemangude (=osakond, ringkond; riigiosa); *ains. os.* ett, *siss.* ette, *m. om.* ete, *m. os.* esi; karsetingimused; *os.* üllast, *m. om.* üllaste; eritisi; dervişi — dervišit — dervišite — dervišeid (islamiusulise ordu liige; fakiir); *siss.* voodisse: *siss.* koju e. kodusse (viimane ainult siis, kui tal on täiend juures, näit. vanasse kodusse), aulisi; kahekuuseid; *m. om.* kordnikkude; *os.* vakla, *m. om.* vaklade; västart — västarde; nüüdset; *m. os.*

kiiri; *os.* tühet, *siss.* tühemesse; *om.* kaenla, *m. om.* kaenalde; *os.* diameetrit; *om.* kõige, *os.* kõike, *m. om.* kõigi e. kõikide, *m. os.* kõiki; põhjendamatusi; tuuliseid; *m. os.* optimisme (= kalduvus asju ja olusid headena ette näha, vastand „pessimismile“); *m. om.* matarde; *om.* tõmbe, *os.* tõmmet, *om.* harjutelma, *m. os.* harjutelmi; *os.* tuhandendat; *os.* hutja, *mitm. os.* hutje; torujat; inglit; *om.* lee, leed; *os.* muiet, *mitm. om.* muiete, *mitm. os.* muigeid.

Kirjandus. Lugege „Eesti nüüdislüürikast“ lk. 77 V. Ridala „Külv“. Süvenege temasse stroof-stroofilt (salm-salmilt) ning kujutlege pilte. *Nõlvad* = kallakud, küngaste veerud; *rammude kiimad* = rammude käärimine (iharus); *kauged loidud* = päikese loidud; laiutab hõlmu = künnil avab oma rinna; *kuumav kuld* = päikese paiste (2. stroofi kolmandasse ritta asetage vahelejäänud sõna *kevade* „päikese“ ette); *hiirud suitsevad* = hallid hobused auravad higistusest; *varmasel sammul* = kärmel s., kindlal s.; *tõmmukas käsi* = päikesest pruun; *ohter ja voodav käsi* = rikkalikult andev käsi; *huumus* = must-muld; *armsad ajad* = ajad, kus põld annab saaki, lõikuse lootus; *häälivad kajad* = meelitavalt kutsuvad.

Pange tähele siin kirjaniku võtteid jällegi, kus ta ei nimeta asja otse, vaid mingi kaudse sarnasuse põhjal (kaugete loitude valges, maa

laiutab oma *hõlmu*, kuumav *kuld* jne.). Neid nii tarvitatud sõnu nimetatakse *metafoorideks*. Nemad aitavad kujusid elavamaks teha ning mõjuvamaks. Mõni kirjanik on nende leidmises eriti osav. Igapäevases keeles (ärikirjades, sõnumites, teaduslikkudes töödes jne.) neid esineb õige harva. Otsige veel teisi *metafoore* ja kirjutage nad välja. Õppige laulu korralikult lugema ja katsuge siis peast. Kandke ta ette oma tuttavale. Katsuge vaadelda kändjat ja külvajat ja katsuge aimata tema mõtteid.

2. Matemaatika.

Eelseisval nädalal jätkame kolmnurkade kongruentsuse ja arvutamise põhiseaduste uurimist. Läbi töötada tuleb N I § 34 ja § 35, R I lk. 64—68, lõpetades ülesandega 17. N I § 33 ja üles. 79 võib jätta vahele, kuna nad käsitlevad n. n. IV kongruentsuse juhtu, millel on väga vähe rakedust. Muu seas, kas Teil on selge, mis tähendavad viimased sõnad? Võib avastada ja tõestada väga palju lauseid, nende kõigi õppimiseks ei jatkuks kellegi jõust. Seepärast tuleb valida õppimiseks vaid need laused, mis meile on kuidagi *k a s u l i k u d* kas tegelikkuse mõistmiseks või uute tõdede avastamiseks. Näiteks, laused, mis leiduvad N I §§ 11, 19, 21, 23, 24 ja palju teisi on tähtsad *ka väljas-*

pool matemaatilist uurimist; kolmnurkade kongruentsuse laused osutuvad meile tähtsaiks vahendeiks edaspidises matemaatilises töös. Nii oli Teil juba juhus näha, kui kasulikud olid laused sümmeetriast kongruentsuse lausete tõestamisel. Selles mõttes tarvitataksegi väljendisi „sümmeetria lausetel on palju rakendusi,“ „kongruentsuse laused evivad rikkalikke rakendusi.“ Ainult 4. kongr. ls. on rakendusi vähe. Jätta tema vahele, tähendab teda mitte õppida. Läbi lugeda soovitaksin siiski, et oleks aimu, millest seal jutt.

Seekordne töö N I najal ei tohiks Teile olla raske. Kui jääb vaba aega, siis korrake kongruentsuse lausete tõestamist. Parim kor-damine seisab selles, et iseseisvalt tõestate, joonestades ja kirjutades, need laused; ainult kontrolliks ja siis, kui olete hädas, pöörduge raamatule; kui seal tume koht selgitatud, viige töö lõpuni ja siis umbes $\frac{1}{2}$ tunni pärast kat-suge uuesti iseseisvalt tõestada. Säärane põh-jalik õppimine ajajooksul suurendab teie õppi-misvõimet üldse.

R I. Ülesannetele, mis kõlbavad isegi halva tuju peletamiseks väiksemas seltskon-nas, järgneb nüüd jälle ülesandeid, mille ees-märgiks on süveneda arvutamise põhiseadus-tesse, õppida neid ära tundma ja eraldama üksteisest.

Lk. 65, ül. 1—5. Iga ülesande puhul kirjutage üles avaldis, mis vastab otseselt ülesande küsimusele, ja siis nimetage — kirjutage rakendust leidnud arvutamise põhiseadus.

Näiteks ül. 2 vastus on

$$(12p + q) + (144m + 3) + (143 + 24)$$

$$\text{ehk } 12p + q + 144m + 3 + 144 + 24;$$

siin rakendasin liitmise assotsiatiivsust. Sama seaduse edasi rakendamisel võin anda vastusele lihtsama kuju

$$12p + q + 144m + 171.$$

Võiksin lahendada ülesande ka nõnda: üldse kruvisid leidus kaupluses $(m+1)$ grossi, $(p+2)$ tosinat ja $(q+3)$ üksikut ehk

$$144(m+1) + 12(p+2) + (q+3)$$

Kasutades nüüd korrutamise distributiivsust võin vastuse väljendada nõnda

$$144m + 144 + 12p + 24 + q + 3$$

ehk, kui rakendan summa kommutatiivsust,

$$144m + 12p + q + 144 + 24 + 3$$

ja siis, uuesti rakendades summa assotsiatiivsust, saan $144m + 12p + q + 171$

s. o. sama vastuse, mis sain varemalt.

Missugustele arvutamise põhiseadustele põhjeneb avaldiste koondamine?

Ül. 8 vastus on 170—20 n. Eseme algväärtuse kahanemist nim. amortiseerumiseks*) ja

*) Mors tähendab ladinakeeles surma, amortiseerumine seega tähendab eseme väärtuse aeglast kustumist, suremist.

summat, mille võrra väärtus kahaneb tema amortisatsiooniks. Võiks öelda: „jalgratta amortisatsioon on 20 krooni aastas.“ Sageli mõeldakse vaikselt amortisatsiooni ühe aasta jooksul, jäetakse sõna aasta nimetamata ja väljendatakse amortisatsioon protsentides algväärtusest. Meie jalgratta amortisatsioon on näiteks $20 : 150 \approx 0,133$ ehk $13,3\%$. Mitme aastaga amortiseerub see jalgratas?

Ül. 10 kergesti leitav vastus on $m = h + h \frac{P}{100}$, kuid see ei vasta ülesande nõudmisele, sest siin parem pool pole üksliige (monoom). Korrutamise distributiivsuse põhjal võib kirjutada

$$h + h \cdot \frac{P}{100} = h \left(1 + \frac{P}{100} \right),$$

seega ka raamatu nõudmise kohaselt

$$m = h \left(1 + \frac{P}{100} \right) \text{ ehk } m = h(1 + 0,01 p);$$

kui tuletate meelde lk. 9 ül. 14, siis olete nõus, et

$$1 + \frac{P}{100} = \frac{100 + P}{100} = 0,01 (100 + p).$$

Tähendab vastus võib ka olla

$$m = 0,01 (100 + p) h.$$

Vaadake, kui mitmekesised võivad olla ülesannete vastused! Ja ikka veel mõned teie hulgast nõuavad vastuseid. Annan Teile ühe, Teie leiate teise, mis ka õige võib olla, kuid minu omast väliselt läheb lahku, ja olete hädas.

Ül. 15 lahendamisel tuleb toru pikkuse ühiku hind korrutada pikkusega. Hind on antud tolli kohta, sellepärast tuleb toru pikkus väljendada tollides. 1 jalg = 12 tolli. Hind väljendada sentides.

Trükivigu eelmises №-ris. Lhk 367, 1. rida alt; trükitud pikendatud, peab olema pikendatav. Lk. 370, 8. rida alt: trükitud milleline, peab olema millele. Lk. 371, 13. rida alt, puudub klamber) sõna seadust taga.

3. Loodusteadus.

Jätkame vetikate vaatlust.

4. **Kruvivetikas ehk spirogüür.** —
joon. 10. Veetaim. 1. Väliselt. Niitjas vetikas, sarnaneb vesijuuksele. Ei kinnitu vee põhja, vaid heljub; harilikult kasvab neid palju koos. 2. Sisemiselt. Koosneb silindrilistest rakkudest. Igas rakus protoplasma, tuum, linditaoline spiraalne kloroplast ja rakumahlaga täidetud õõs. Protoplasma asetub rakukesta ja tuuma ümber õhukese kihina, kihid ühendatud niidikestega; kasvab pikemaks rakkude poolinemise teel. 3. Sigimine. a. Suguta. Vetikas katkeb mitmesugustel välistel mõjudel, osad jätkavad kasvamist. b. Suguline. Rasked ajad elab sügoodina. See tekib nõnda: kaks vetikat liginevad üksteisele. Kohastikku seisvatest rakkudest tõusevad vastastikku kühmukesed. Need

kasvavad kokku; kokkupuutumise kohalt kaob rakusein ja kahe raku vahele tekib toruke. Protoplasma voolab ühest rakust teise, siin segunevad plasmad, ja segu kattub kestaga. Kui rakukest rebeneb, langeb sügoot vee põhja.

Ränivetikad.

Sulgvetikas — joon. 11. Veetaim; leidub järvedes ja tiikide põhjas muda peal. 1. Väliselt. Väike, hästi nähtav mikroskoobis; üherakuline, kujult piklik. Kaetud ränikestaga, mis koosneb kahest poolest, millest väiksema ääred käivad suurema sisse nagu harilikkudel kokkukäivatel karpidel, kesta peal keskel vagu, äärtel hulk kriipsukesi. 2. Sisemiselt. Raku õõnes protoplasma, tuum, põiekesed ehk vakuoolid rakumahlaga, klorofüllid ja pruuni värvainet, mis annab taimakesele kollaka värvi. 3. Sigimine. a. Suguta sünnib poolinemisel. Poolineb tuum ja protoplasma ning kestapooled lahkuvad. Kumbki pool kasvatab uue kestapooli, aga ikka väiksema. Selle tagajärjel väheneb üks osa taimakesest. b. Suguline toiming tuleb ette õige pisikeste juures. Kaks väikest vetikat vabanevad kestadest ja nende protoplasma liitub üheks. Tekkinud sügoot kasvab normaalsuuruseni ja alles siis kattub kahepoolse kestaga ning jätkab hariliku vetika elu. 4. Kestad, mis langevad veekogude põhja, tekitavad tuhandete aastate jooksul paksemad ränimulla kihid. Rä-

nimuld on tarvitata dünamiidi valmistamisel ja isoleerainena.

Ränivetikaid on palju, neid leidub igasugustes veekogudes, ka akvaariumides. Palju neist heljub vees, kuuludes planktoni hulka.

Missuguste loomade juures rääkisime planktonist?

Pruunvetikad.

Adru — joon. 12, leidub meredes, soolasema veega Põhjameres kasvab paremini kui Läänemeres. 1. Väliselt. Kuni 30 sm pikk, alumisel osal juurte sarnased haarlad, nendega kinnitub kividele. Taim ise lehesarnane hulga külgmiste harudega. Kohati asuvad paaris põiekesed, mis täidetud õhuga; need vähendavad erikaalu, ja adru seisab püsti vees. 2. Sisemiselt. Paljurakne taim. Sisaldab peale klorofüllil pruuni värvi, mis väga selgelt nähtav surunud taimedel, sest neil on klorofüll lagunened; sisaldab vähesel hulgal ka joodi. 3. Sigimine suguline. Harude otsas kesta all on kambrikesed. Ühedes nendest arenevad oogooniumid — joon. 13, munarakkudega, teistes — anteriidiumid joon. 14 — spermatoosoididega. Munarakud ja spermatoosoidid valmivad ühel ajal ja tungivad välja; viimased varustatud kahe viburiga, nad ujuvad munarakkude juurde ja ühinevad. Iga munarakk ühineb ühe spermatoosoidiga. Sugutatud munarakust areneb uus taim. 4. Tar-

vitamine. Adru on tarvitatav mereäärsetes majapidamistes aluspõhuna ja põllurammuna. Tema tuhost saadakse joodi, Läänemere adru sisaldab seda vähe. 6. Sugulasi. Ookeanides kasvavad suured pruunvetikad, mis tekitavad terved metsad; sarnastest troopika meredes sargassid — joon. 12.

Õpitud vetikad jagunevad: I. Rohelisedvetikad — 1. koppvetikas, 2. vesijuus, 3. nui-
vetikas.

II. Paarisvetikad — 1. kruvivetikas; räni-
vetikad.

III. Pruunvetikad — adru.

4. Ajalugu.

Jätkata kordamist eelmiste nädalate eeskujul (J. A. lk. 98, 102, 104).

Kontrollimiseks vt. J. A. lk. 86—104.

5. Saksa keel.

Lb. Nr. 67. Auf dem Bahnhof in Berlin.

I W. abgehen, ging ab, abgegangen — ära minema, välja sõitma; eben — praegu; übergeben, übergab, übergeben — (üle) andma; bringen Sie = tragen Sie; der Wagen — vanker, vagun; jawohl = ja; zurückbekommen, bekam zurück, zurückbekommen — tagasi saama; danke bestens = danke sehr.

II Asp. Berlin [ber'li:n], wohin [vo:'hin], also [alzo:], unterdessen [untərd'esən], Gepäck [gə'pek], übergeben [y:bər'ge:bən], jawoht [ja:'vo:l], bestens [bestəns], höchste [hø:çstə].

III Üb. 1. Sch. Ich fahre, du fährst u. s. w. ich fuhr u. s. w. mit d. Sch. zur M. Ich übergehe, du übergibst u. s. w. ich übergab u. s. w. dem Tr. m. G. Ich kaufe, du kaufst, u. s. w., ich kaufte u. s. w. eine F. dritter Klasse.

2 a. Sch.: Wann geht der Schnellzug ab? Wann kommt der Schnellzug an? Haben Sie schon eine Fahrkarte? Wo kauft man eine Fahrkarte nach Berlin? Wiviel kostet eine Fahrkarte von Leipzig nach Berlin? Wieviel kostet ein Auto auf den Bahnhof?

b. Sch. *Wovon* erzählte er? *Von wem* brachte er dir Grüße? *Mit wem* ist er im Theater gewesen? *Womit* ist er heimgekehrt?

3. Sch.: Ich packte meine Sachen. Ich sah nach der Uhr. Ich setzte mich in ein Auto. Ich fuhr zum Bahnhof. Ich übergab mein Gepäck einem Träger. Ich ging an den Schalter. Ich kaufte mir eine Fahrkarte. Ich stieg in einen Wagen dritter Klasse. Ich fuhr ab. Ich habe m. S. gepackt. Ich habe n. d. U. gesehen. Ich habe mich i. e. A. gesetzt. Ich bin z. B. gefahren. Ich habe m. G. e. T. übergeben. Ich bin a. d. Sch. gegangen. Ich

habe mir e. F. gekauft. Ich bin i. e. W. d. K. gestiegen. Ich bin abgefahren.

4. z. B. Ich werde meine Sachen packen. Ich werde n. d. U. sehen u. s. w.

Lb. Nr. 68. Mit der Eisenbahn.

I W. Wer es eilig hat — kellel rutt on; kauft sich — ostab endale; der Telegrafeposten — telegrafipost; mit einem Male = mit einmal, plötzlich; kann man tief hinuntersehen — vōib sūgavale alla vaadata; weil — sest et; halten, hielt, gehalten — peatuma; fliegt dahin = fliegt weiter; der es so eilig hatte — kellel oli nii suur rutt.

II. Asp. Telegrafeposten [te:le:'gra:fənpfɔstən]; Häuschen [hɔysçən]; vorbei [fo:r'bai]; nächsten [næ:çstən]; hinuntersehen [hi:'nuntərze:ən], pfeift [pfaift]; unterwegs [untər've:ks].

III Üb. 1. Märkus. Welcher Klasse fahren Sie — mitmendas klassis Teie sōidate. Ich fahre erster, zweiter, dritter Klasse — ma sōidan esimeses, teises, kolmandas klassis.

2. Ich bin (ich war) in den Wagen gestiegen u. s. w. Ich bin (ich war) über eine Brücke gefahren u. s. w. Ich bin (ich war) bei einer Station ausgestiegen u. s. w. Ich bin (ich war) glücklich angekommen u. s. w.

3. Sch. Jetzt geht der Reisende zum Bahnhof. Dort kauft er eine Fahrkarte. Schnell wirft er einen Brief in den Postkasten. Dann

steigt er in den Schnellzug. Am Fenster *hat* er einen guten Platz. Aufmerksam *schaut* er aus dem Fenster. Unterwegs *sieht* der Reisende vieles. Über einen Fluß *führt* eine große Brücke. Auf einem Berge *steht* ein schönes Schloß. Rechts am Wege *liegt* ein grünes Tal. Links in einem Dorfe *steht* eine hübsche kleine Kirche.

4. Sch.: Einst *hatte* ein armer Arbeiter in seinem Garten eine große Rübe *gezogen*. Vorigen Sonntag *ist* mein Bruder auf der Jagd *gewesen*. Im Walde *hat* er einen Fuchs *geschossen*. Jetzt *muß* ich auf den Bahnhof *gehen*. Bald *fährt* der Zug *ab*. Durchs (raamatus trükiviga) Wagenfenster *guckt* ein Berg *herein*. Jetzt *fliegt* eine kleine Station *vorbei*. Im nächsten Augenblick *kann* man tief *hinunterblicken*.

IV Gr. § 123. Märkus. Pealausēs öeldis (ütlus, predikaat) seisab alati teisel kohal; koht (üks möte) vöib mitmest sõnest koosneda näit.: *Am andern Morgen arbeitete er fleißig.*

Lb. Nr. 69. Wie ist doch die Erde so schön.

I W. die Fläss' = die Flüsse; klar — selge; drüber = darüber — nende üle; wer's = wer es; vor laute Freude — puhtast (selgest) rõõmust.

II Asp. Erde [e:rdə], leicht [laiçt], Gefieder [gə'fi:dər].

III Üb. 1. Präs. Ich gebe dem R. eine F. du gibst, er gibt, wir geben u. s. w. Imperf. ich gab, du gabst u. s. w. Imperativ. Gib d. R. e. F.! Gebt d. R. e. F.! Geben Sie d. R. e. F. Präs. Ich stehe am Schalter, du *stehst*, er *steht* u. s. w. Imperf. Ich stand a. Sch., du standst, er stand u. s. w. Imperativ: *Steh(e)* am Sch.! *Steht* a. Sch! Stehen Sie a. Sch. Präs. Ich gehe, du gehst, er geht u. s. w. auf d. Bahnsteig. Imperf. Ich ging u. s. w. Imperativ: *Geh(e)* auf d. B.! *Geht* a. d. B.! Gehen Sie auf d. B. (v. Gr. § 6).

2. Sch.: *Zeige* dieses Heft dem Lehrer! *Seid* vorsichtig beim Baden! *Singen* Sie jetzt ein Lied! *Kommt* nicht immer zu spät! *Lest* nicht im Bett! *Lösche* das Licht *aus*! *Ehren* Sie Ihre Eltern! *Rühre* meine Flinte nicht *an*! *Spielt* nicht mit dem Revolver! *Nehmen* Sie mein Messer nicht! 3. Sch. *Begießt* du jeden Abend die Blumen? *Helft* ihr im Sommer dem Vater auf dem Felde? *Brach* der unartige Knabe die Blume? *Hast* du gestern das Vogelnest *gesehen*? *Hast* du es *angerührt*? *Seid* ihr gestern unserem Lehrer *begegnet*? *Habt* ihr ihn gleich *erkannt*? *Langweilen* Sie sich ohne Bücher?

4. z. B.: Wer *hat* mein Buch *genommen*? Was *bedeutet* (tähendab) dieses Wort? Wessen

Mütze ist das? Wem gehört dieser Stock?
Warum bist du so traurig? u. s. w.

IV Gr. §§ 125 u. 126.

V. Lernen Sie das Gedicht „Wie ist doch die Erde so schön“ auswendig.

Lb. Nr. 102. Eulenspiegel und der Fuhrmann.

I W. Eulenspiegel — saksa rahvaluules kuulus naljataja; begegnen, begegnete, begegnet — kohtama (nõuab daativ käänet — Eulenspiegel); der Fuhrmann — voorimees; im Vorbeigehen — mööda minnes; noch wohl vor Abend = noch vor Abend; denken, dachte, gedacht; gegen Abend — õhtu poole; derselbe, dieselbe, dasselbe — seesama; treffen, traf, getroffen — tabama, kohtama; zwar — nimelt; durch das Jagen — kiire sõidu läbi; der Boden — maa; brechen, brach, gebrochen — murdma, murduma; von der Stelle = weiter; unter freiem Himmel — vabas õhus; zubringen, brachte zu, zugebracht — mööda saatma.

II Asp. Eulenspiegel [ˈɔylən/pi:gəl], Vorbeigehen [fo:r'baige:ən], langsam [laŋza:m], demselben [de:mzɛlbən], Verlegenheit [fer'le:gənhait].

III. Stellen Sie Fragen zu dieser Geschichte. Sch.: Wer begegnete eines Tages Eulenspiegel? Wo begegnete ihm der Fuhrmann? Was tat der Fuhrmann? Wie trieb er seine Pferde an? Was fragte der Fuhrmann im Vorbeige-

hen? Was antwortete Eulenspiegel? Was dachte der Fuhrmann von Eulenspiegel? Fuhr der Fuhrmann jetzt langsamer? Wann kam Eulenspiegel auf demselben Wege zurück? Wen traf er auf der Straße? Wie war der Fuhrmann? Was war geschehen (mis oli juhtunud)? Wodurch war das Rad gebrochen? Wo mußte der Fuhrmann die Nacht zubringen? Was sprach Eulenspiegel nun?

IV. Lesen Sie die Geschichte von Eulenspiegel und dem Fuhrmann im Präsens. Sch.: Eines Tages begegnet E . . . seine Pferde so antreibt, daß sie laufen müssen. „Kann ich“, fragt er . . . antwortet E . . . denkt der Fuhrmann und treibt seine P . . . nun . . . an. Gegen Abend kommt E . . . zurück und trifft . . . ist ihm nämlich ein Rad gebrochen. Er kann . . . und muß . . . zubringen . . . spricht E . . .

V. Erzählen Sie nach dem gegebenen Fragen die Geschichte von Eulenspiegel und dem Fuhrmann.

VI. Üs. S. 201. Z. 12. — 21. v, o. Sch. In einem großen Walde stand eine kleine Tanne. An einem kalten Wintertage kam ein junger Mann mit einem großen Schlitten und einem scharfen Beil in diesen Wald. Er fällte die kleine grüne Tanne und brachte sie in die nahe Stadt. Hier wurde die Tanne in ein rei-

ches Haus in einen großen Saal gestellt. Eine junge Dame schmückte die kleine Tanne mit roten Äpfeln und goldenen Nüssen. Ein alter Herr steckte an ihre grünen Äste rote und weiße Lichte. Am Abend brannten die roten und weißen Lichte, und fröhliche Kinder tanzten um den schönen Baum und sangen fröhliche Lieder. Das war der glücklichste Tag im kurzen Leben der jungen Tanne.

6 Maateadus.

Tundma õppida Korea poolsaar ja Jaapani looduslikud olud ning maaväringud, (õpper. lk. 104—110).

Korea (221000 km² ja 21 milj. el.) on mäGINE poolsaar Jaapani ja Kollase mere vahel. Mandžuriast eraldab teda kirdesse voolavad Tumeni ja edelasse valguv Jalu jõgi. Võnsanist Söulini ulatuv alangute (graabenite) ala jagab Korea poolsaare põhja- ja lõunaosaks, mis üksteisest erinevad nii pinnaehituse kui ka kliima poolest.

Suurem osa poolsaarest on täidetud mäestikudega, millede kõrgemad tipud tõusevad kuni 2000 m kõrgusele. Kõrgustikud laskuvad järsult idarannikule, läänepoole madalduvad aga pikkamööda. Läänerannikul asuvad ka laialised madalmikud.

Kliima on Põhja-Koreas kare, käre talve ja rikkaliku lumesajuga. Idarannikul esinev Jaapani meri kattub neljaks kuuks jääga. Lõuna-Koreas on kliima lähistroopiline rikkalikkude suviviimadega, mistõttu taimekasv lopsakas. Mäed on kaetud rohketest leht- ja segametsadega ning rikkad maavarad (kivisüsi, nafta, raud, vask, kuld, grafiit jne.) poolest.

Elanikud on korealased, kes hiinlaste lähedased hõimud, kuid oma keelelt ja kommetelt neilt suuresti erinevad, viimastel aastakümnetel on siia asunud ka üle 200000 jaapanlase.

Tulundus. Rahva peaelatusallikaks on põllundus, kuid ka karjandus on rohkem arenenud kui Hiinas ja Jaapanis.

Tööstusest on nimetada mäetöö, mis arenemishoos. Toodeldakse kulda, kivisütt, rauda j. m.

Poliitiliselt on Korea Jaapani asumaa.

Tähtsamad linnad on Söul (Keijo) 300000 el. Pyöngyang (Heijo) 110000 el. ja sadamalinn Fusan 106.000 el.

Jaapan (ühes asumaadega 681000 km² ja 92 milj. elan.) võtab enda alla nn. Jaapani saarestiku, mis koosneb neljast suurest (Jesso, Hondo, Sikoku ja Kiušiu) ja suurest hulgast väikestest saartest. Peale selle kuu-

lub Jaapanile veel Riu-kiu saarestik ja Formoosa (Taixan) saar lõunas, ning Kuriili saarestik ja lõunapoolne osa Sahalini saarest. Peale nimetatud kuuluvad Jaapanile veel Pescatoni saared (Formoosa ligidal) ja Karolini, Mariani ning Maršalli saared Austraalia ligidal, ning Korea poolsaar.

Looduslikud olud. Jaapani saarestiku ulatus Formoosa lõunatipust kuni Kamčatkani põhjas küünib 4700 km. On arusaadav, et looduslikud olud kui ka kliima sel ulatusel peavad väga mitmesugused olema. Jaapani saared on väga mägised, vähemaulatuslikke madalmikke leidub vaid ranniku aladel. Rikkalikult esineb Jaapanis tulemägesid (üle saja), neist on mitukümmend tegevat. Kõrgeim vulkaan Jaapanis on Fudžijama, 3780 m. kõrge, jaapanlaste püha mägi. Vulkaanide tegevuse läbi saavad elanikud sagedasti kannatada, kuid see kahju on tühine võrreldes seda teiste vaenuliste loodusjõududega, mille all Jaapani saarestik raskesti kannatab — need on maavärinad. (Tundma õppida õpper. järele maavärinate põhjused ja nende liigitamine).

Vastutav toimetaja: K. A. Herman.

Väljaandja: Eesti Hariduse Sõprade Selts

Firma J. Ratassepp'a trükk, Tallinnas

Raamatukogunduse ajakirja

„Raamatukogu“

tellivad kõik raamatukogutegelased ja kooliraamatukogude hoidjad maal ja linnas.

„Raamatukogu“ toimetus:

Vastutav toimetaja: A. Sibul — Tallinna keskraamatukogu juhataja. Toimetuse liikmed: A. Jürman — Tallinna keskraamatukogu raamatukoguhoidja, A. Kettman — Tall. keskraamatukogu abijuhataja, H. Mugasto — Tartu keskraamatukogu ametnik, F. Puksov — Tartu ülikooli raamatukogu juhataja, O. Urgart — Eesti Bibliograafia Asutise juhataja.

Väljaandja: Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing.

Address: Tallinna Keskraamatukogu.
Tel. 447-39.

Tellimisl võtab vastu talitus: Tallinnas, Vabaduse puiestee 4, keskraamatukogu kantseleis kella 10—3 igal äripäeval.

„Raamatukogu“ ilmub 2 korda aastas. Tellimishind aastas Kr. 1.

Saadaval varem ilmunud aastakäike:

I aastakäik, ilm. 1923—29. Hind 50 senti.

II aastakäik, ilm. 1930—31. Hind 1 kr.

III aastakäik, ilm. 1932—33. Hind 1 kr.

V.a.

Kodukeskooli õpiläne!

Besti Hariduse Sõprade Selts palub Teid tungivalt silmas-
pidada õppemaksn tasumise tähtaega.

Kõige lugupidamisega

Kodukeskooli
talitlus.

